

Katedra mögött Norvégiában

**Nagy József Tamás norvégiai nyelvтанárt
Ozsváth Judit kérdezte**

A nagykarolyi születésű Nagy József Tamás a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen diplomázott, az évek során háromszor is. Ma már feleségével és öt gyermekével Norvégiában él, egy ottani evangélikus középiskola nyelvtanára. Miután a kolozsvári egyetem tanárképzős hallgatóinak egyik online tanulásszervezés óráján volt meghívott vendégünk, arra kértem, folyóiratunk olvasóinak is beszélje el a skandináv országig vezető útját, majd villantson fel képeket az ottani tanítási gyakorlatból.

Nagy József Tamás családjával

Az elemi és az általános iskolát a Szatmár megyei Nagykarolyban, a középiskolát pedig Szatmáron, a Hám János Római Katolikus Teológiai Líceumban végeztem, 1991–1995 között. Aztán 2001-ben a klasszika-filológia, majd 2005-ben római katolikus teológia–német szakon diplomáztam a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen.

2002 nyarán megházasodtam, 2004-ben megszületett első gyermekünk. Az albérlés és az egyéb kiadások miatt elég szűkös anyagi körülmények között éltünk Kolozsváron ezekben az években. Mint sokan mások, mi is keményen dolgoztunk azért, hogy legalább egy kétszobás lakást vehessünk magunknak. A feleségem az egészségügyben, én a tanügyben dolgoztam. Az eredmény: pár megtakarított fillér... Ekkor eldöntöttük, hogy – a nagyobb „fogás” reményében – külföldön vállalunk munkát. Jelszavunk ekkor ez volt: „Csak azértis összespóroljuk a szükséges pénzt, és megvesszük azt a lakást!” Már egyetemi éveim nyári vakációiban is jártam nyugaton: Németországon epret szedtem, Magyarországon pedig építkezési segédmunkás voltam. Bevallom, a sok tanulás mellett jól is esett a fizikai munka.

Az igazi áttörés 2005 nyarán történt, amikor – egy németországi ismerősöm közvetítésével –először utazhattam ki Norvégiába, akkor még csak egyedül. Egy farmon landoltam. Annak ellenére, hogy tősgyökeres városi gyerek vagyok (még a nagyszüleim is azok), és soha senki nem tanította nekem a tehénfejest, az állatgondozást és a motorfűrészsel való bánást, elég hamar elsajátítottam ezeket. Bár csak szezonmunka volt, és a munkaadómmal németül beszéltem, hamar hozzáláttam az állam nyelvének tanulásához. Ugyanígy szorgoskodott a feleségem is, ő Kolozsváron ismerkedett e nyelv szépségeivel és nehézségeivel.

Bár lelkes voltam, és nagyon szerettem a fizikai munkát, azért nem feledkeztem meg legfőbb vágyamról: a tanításról. A norvég nyelvet mind jobban és jobban beszéltem. Ismerve, hogy tanári képesítéssel rendelkezem, szomszédaim javasolták, hogy próbáljak a tanügyben munkát keresni. De ha tanítani is tudnék, mit tanítsak? Klasszikafileológiát egy olyan országban, ahol egyáltalán nem tanítják a latin nyelvet? Esetleg katolikus teológiát? De hisz egy protestáns országban vagyok... Csak egy kártyám maradt, de az Jolly Joker volt: a német nyelv. És egyre többet gondoltam arra, hogy a német nyelvvel talán mégiscsak összejöhet a tanárkodás. Tettem lépéseket is ez ügyben, de nem kaptam állást. Három év szezonmunkája telt el így, egyedül, mire végül 2007 őszére a családom is velem lehetett. Ebben az évben áttörés történt, mert dél-nyugat Norvégiában, egy Nedstrand nevű településen feleségem lehetőséget kapott nővérként, én pedig óvodapedagógusként dolgozni. Nem tanári állás, de legalább köze van a pedagógiához, gondoltam.

Így költöztünk Nedstrandba, és kezdtük meg „új életünket”. Istállóból óvodába kerültem. Eleinte túl lelkes voltam, nagy buzgósággal és kreativitással láttam hozzá az óvodapedagógiai teendőkhöz, sok tapasztalatszerzésre volt lehetőségem, a nyelv terén is sokat fejlődtem, de egyre jobban éreztem, hogy ha valami nem nekem való, akkor ez az óvodai élet éppen az. Bár előjáróimtól sok pozitív visszajelzést kaptam, a szülők és a gyerekek kimondottan kedveltek, éreztem, hogy az én hivatásom a nagyobb gyermekek tanítása.

Valamivel több mint két év óvodai munka után, 2010-ben aztán újra megnyílt egy kapu. A szomszédunk ismét szólt, hogy abban az egyházi iskolában, ahol ő dolgozik, a 2010–2011-es tanévre megüresedni látszik egy 50%-os helyettesítő némettanári ál-

A tengerparti falu (Hinderåvåg) lett a Nagy család végleges lakhelye

lás. Jelentkeztek, ha úgy gondolom. Úgy gondoltam. Jelentkeztem, interjúra hívtak, és megkaptam az állást. Óvodából egyenesen középiskolába kerültem. Nagyon örültem a lehetőségnek. Tudtam, hogy pár napon belül már kezdek. De amint közeledett az iskolakezdés napja, kétségek merültek fel bennem: Képes vagyok-e rá? Jól fog-e működni a kommunikáció? Helyt tudok-e állni? Felidéztem azt a kevés tanári tapasztalatot, amit még Kolozsváron szereztem, és betettem a batyumba egy jó nagy kérdőjellel együtt: Vajon működni fog-e itt is az, ami otthon működött?

Röviddel az iskolakezdés után már láttam, hogy az otthon megszerzett lexikális tudást nagyon jól lehet alkalmazni, de a tanítás menete, a tanítási módszerek, a tanár órán való szerepe, az osztályozásra való felkészülés, sőt maga az osztályozás részben vagy teljesen eltérő. Így hát nem tehettem mást, át kellett kódoljam magamat.

Ez az 50%-os tanári állás sokat jelentett számomra, mivel lehetőséget kínált a tapasztalatszerzésre és – nem utolsósorban – régiséghez is juttatott a területen. Így vált lehetővé a következő tanévben a 40%-os némettanári állás, majd azt követően a 100%-os helyettesítői poszt megszerzése. Mindez különböző helyeken, különböző iskolákban, ami által a régiség is nőtt, és tapasztalatból is többet szereztem.

Norvégiában az elemi iskola elsőtől negyedik osztályig (grunnskole), az általános iskola ötödiktől tizedik osztályig (ungdomskole) tart. Ezt a hároméves gimnázium vagy szakiskola követi (videregående skole).

A nagy városokon kívül – mint Stavanger, Bergen vagy Trondheim – nehéz egy tanárnak egyetlen tantárggyal lefednie a 100%-os állást. Megfigyeltem, hogy már az általános iskolában három, négy, esetleg öt tárgyat is kell tanítson egy tanár. Így a német

Lundeneset VSG evangélikus középiskola épületegyüttese

nyelvvel én is kb. 40%-os, jó esetben 50%-os munkát kaphattam. Amikor 100%-ban taníthattam (a 2012–2013-as tanévben), a szükség miatt olyan tantárgyakat is tanítottam, amelyekre nem volt képesítem. Ilyen volt például a torna vagy kézimunka. Mivel vágytam arra, hogy 100%-ban dolgozzam és végre címzetes tanár legyek, beláttam, hogy lépnem kell valamit. Eldöntöttem, hogy tovább tanulok. Szükségem volt egy olyan tantárgyra, ami közel áll hozzám, amit el tudok sajátítani, és amit alkalmazni is tudnék. Mivel többnyire nyelveket tanultam, kézenfekvő volt számomra, hogy meg kell tanuljak egy újabb nyelvet. De melyiket? Láttam, hogy körülbelül 2010 óta a spanyol nyelv egyre népszerűbb a norvég iskolákban. Így hát a válasz adott volt számomra: képesítést kell szerezniem spanyol nyelvből. A spanyol nem volt idegen tőlem, hisz a románhoz hasonlóan az is a neolatin nyelvcsaládba tartozik. Mellettem szólt az is, hogy latin szakot végeztem, ami a spanyol nyelv édesanyja. Már csak az volt a kérdés, hogy hol tanuljak. Szerettem volna itt, Norvégiában, Bergenben egyetemre járni, de a tandíj, a szállás, az utazási költségek miatt nagyon sokba került volna. Feleségemmel átbeszélve a dolgot arra jutottunk, hogy hazautazom, és felvételizem a kolozsvári BBTE Bölcsészettudományi Karára. 2013-ban jelentkeztem a norvég-spanyol szakra. Mivel a norvégot már felsőszinten beszéltem, nem volt gondom a vizsgákkal, így több időt tudtam szánni a spanyol nyelv tanulására. Ilyen módon a három évet két év alatt el tudtam végezni. Fáradtságomnak megvolt az eredménye, mivel 2015 őszén egy újabb 100%-os helyettesítői állást kaptam, már német- és spanyoltanárként, ami aztán alig pár hónap múltán, 2016 januárjára már végleges állássá változott. Azóta a Lundeneset VGS-ben, egy evangélikus gimnáziumban tanítok. Ez egy bentlakással rendelkező iskola, ahol jelenleg 196 diák tanul.

Tengeri kilátás az iskola bentlakásaitól

Itt a tanítás reggel 8 órakor kezdődik, és 15.20-ig tart. Elsőre kicsit hosszúnak tűnhet, de ez magába foglal egy félórás reggeli áhítatot, elmélkedést, amit a tanárkollégák vezetnek, egy félórás tízórait és természetesen az órák közötti szüneteket is. Az időbeosztás egyébként helyenként, iskolánként változik. Az iskola a legmodernebb digitális eszközökkel segíti a tanárok és a diákok munkáját. Kiemelendő, hogy az iskolában a diákok papucsban, szandálban vagy éppen zokniban vannak. A tisztaság megőrzése miatt a cipőt már a bejáratnál leveszik.

Egy tanítási óra 2x40 perces. A tanár – szaktól függetlenül – általában úgy kezdi meg az órát, hogy közli a diákokkal az elsajátítandó kompetenciákat, és azt, hogy mi az oktatási célja a feldolgozandó témának, fejezetnek. Itt röviden megjegyzem, hogy Norvégiában a tanulmányi intézmények többféle digitális tanulási platformot használnak: például az Istlearninget, a Frontert, a Vismat vagy Canvas-t. A mi iskolánk az utóbbi kettőt alkalmazza. Ezekre kerülnek fel a diákok és a szülők számára az iskolával kapcsolatos információk. Szintén ide írjuk be a hiányzásokat, az intőket, a vizsgadátumokat, valamint a heti vagy kétheti tanulmányi tervet, azok fejezeteivel, témáival, házi feladataival együtt.

A tanórán a kompetenciákkal kapcsolatos elvárások ismertetését az új téma bemutatása követi. Ehhez különböző eszközöket használunk: Power Point-bemutatókat, videókat, plakátokat, de az sem ritka, hogy „idegen” személyeket hívunk meg az óránkra. Én például nem rég meghívtam egy perui hölgyet, és megkértem, hogy beszéljen nekünk hazája természeti kincseiről, kultúrájáról, étkezési és ünneplési szokásairól. Sok képpel illusztrálta mindezt, és így sokkal érdekesebb, előbb volt, mintha csak én beszéltem volna, akinek csak könyvekből van tudomása mindezekről. Az ilyen és ehhez hasonló

Nagy József Tamás diákjaival – a pizzakészítés és -evés spanyolorra közben, a nyelvet gyakorolva

meghívásokat természetesen előre meg kell beszélni, és engedélyt kell kérni hozzájuk az iskola vezetőségétől.

A tanár prezentációja után a diákok önállóan, párban vagy kiscsoportokban dolgoznak, beszélnek az új témáról, végzik el a fejezethez tartozó feladatokat, készülhetnek a dramatizálásra vagy valamilyen projektmunkára. Pozitívnak látom, hogy tanári engedéllyel szétszéledhetnek, elhagyhatják a tantermet, hogy a folyosón, az iskola udvarán vagy a kicsi csoporttermekben található asztaloknál (vagy éppen a padlón, pázsiton) tanuljanak. Fontos, hogy „lőtávolságban” maradjanak, hogy a tanár ellenőrizhesse, segíthesse őket. Így a tanár facilitátoruk, mentoruk lesz. Hogy az ilyen jellegű önálló munka, tanulás mennyire konstruktív, az természetesen nagy mértékben függ a diákok érettségétől is. Jól tudjuk, hogy az ilyen jellegű munkák alatt azért szóba kerülhet a tegnapi mozifilm megbeszélése, elsütnek pár viccet is, vagy a délután sorra kerülő focimeccsről is beszélhetnek, de mindez nem akadályozza őket abban, hogy átvegyék a fejezetet, felkészüljenek a szóbeli vagy írásbeli vizsgára.

Norvégiában nagy hangsúlyt fektetnek a diákok szociális kompetenciáinak fejlesztésére, sok együttlétet biztosítanak számukra, hogy jól érezzék magukat együtt, és arra is ügyelnek, hogy ne legyenek túlterhelve. Kapnak házi feladatot, de nem túl sokat. Emelítésre méltó az is, hogy ha egy mód van rá, hétfőre nem tűznek ki felméréseket. Ezt azért teszik, mert fontosnak tartják, hogy a hétfőre igazi pihenéssel teljen.

A romániai gyakorlattal ellentétben itt nem lehet úgy feleltetni a diákokat, hogy erről ne kaptak volna előre értesítést – szóban és írásban is – a tanulmányi platformon. Mindig le kell szögezni előre a felmérés időpontjait, és meg kell kapniuk írásban az osztályozási szempontokat. Ha például spanyolból szóbeli felmérést tervezek, akkor le kell szögezmem – egyebek mellett –, hogy milyen nyelvtani szerkezeteket, igéket, szavakat,

időket kell használnia a diáknak, hány percig kell tartson a bemutatója, mennyit kell beszéljen szabadon stb.

Kiscsoportos felkészülés a felmérőre az iskola folyosóján

A felmérő lejárta és az osztályozás megtörténte után elengedhetetlen a visszajelzés (tilbakemelding). Előbb a diák mondja el, hogy mit gondol, miben volt ügyes, és miben kellene jobbnak lennie. Sőt azt is megkérdezzük, hogy milyen jegyet adna magának. Megjegyzem, hogy ilyenkor nagyon reálsan válaszolnak, nagyon ritka esetben fordul elő, hogy felül- vagy alulértékelik magukat. Ezt követően a tanár mondja el – mint egy mentor –, hogy ő miben ért egyet és miben nem ért egyet az elhangzottakkal, miben volt ügyes a diák a felmérőn, és legközelebb mire kell jobban vigyáznia, hogy jobb eredményt, magasabb kompetenciaszintet érjen el. Ekkor ismerteti az osztályzatot is.

Az értékeléshez osztályozási kritériumokat tartalmazó lapokat használunk.

Ilyenformán a diák és a tanár is pozitívan éli meg az értékelést. A diák azért, mert megérzi, megtapasztalja azt, hogy a tanár úgy törődik vele, mint egy szülő, a javát akarja, de egyben azt is megérteti vele, hogy tanárként neki igazságosnak is kell maradnia. A tanárnak pedig azért jó ez az értékelési mód, mert így, szemtől szemben beszélve a diákkal jobban tud motiválni a jobb eredmény elérésére. És hát melyik tanár ne aludna akkor a legjobban, amikor tudja, hogy sikerült valamit átadnia, és diákját egy lépéssel előre segítette az életre való felkészülésben?

Egy félévben általában három osztályozás van. Ezek előtt a szaktanár időnként leül a diákkal arról beszélni, emlékeztetni őt arra, hogy mit kell tennie a legjobb jegy elérése érdekében. Ezt megteheti úgy, hogy kikéri a diákot egy másik óráról, vagy pedig akkor beszél vele, amikor saját óráján egyéni vagy csoportos munka zajlik.

Nivå	Muntlig kommunikasjon
Høy	Kan produsere klare, komplekse, logisk oppbygde og sammenhengende muntlige tekster/ytringer som er godt tilpasset kommunikasjonssituasjonen eller formålet. Kan delta i muntlig interaksjon på en spontan, flytende, og uanstrengt måte og tilpasse språk, fremføring og kommunikasjonsstrategier til ulike formål og publikum.
Middels	Kan produsere klare og sammenhengende muntlige tekster/ytringer som er tilpasset kommunikasjonssituasjonen eller formålet. Kan delta i muntlig interaksjon på en flytende og uanstrengt måte og benytte språk og kommunikasjonsstrategier til ulike situasjoner og formål.
Lav	Kan produsere enkle sammenhengende muntlige tekster/ytringer som er relevant for kommunikasjonssituasjonen eller formålet. Kan delta i enkel muntlig interaksjon/samtaler.

Osztályozási kritériumokat tartalmazó lap

Norvégiában az 1-es a legkisebb, a 6-os pedig a legnagyobb jegy. A valamilyen oknál fogva sérült vagy tanulási nehézségekkel küzdő diákokat egy külön tanár, asszisztens vagy szakember segíti, mentorálja. Azok a külföldi diákok, akik még nem beszélnek jól vagy egyáltalán nem beszélnek a norvég nyelvet, támogatást kapnak az iskolától. Olyan személyeket alkalmaz számukra – időlegesen – az iskola, akik beszélnek a norvég nyelvet és az adott diák anyanyelvét is. Itt a lényeg az, hogy a diák ne maradjon le túlságosan a többiektől, és mihamarabb elsajátítsa a norvégot.

Beszélgetés az iskolaudvaron

Az említettek éppen csak felvillantottak valamiket a norvég oktatási rendszerről, a teljes kép megrajzolása messze meghaladná egy ilyen beszélgetés kereteit. Itt inkább azokat az elemeket próbáltam megvilágítani, amelyek különböznek a romániai gyakorlattól.

Nem azt akarom mondani, hogy az itt tapasztalt pedagógiai gyakorlat a tutti, és hogy mindenhol ezt kellene bevezetni. Minden bizonnyal mind a romániai, mind a norvég oktatási rendszernek megvannak a napsütötte, illetve árnyékos oldalai is.